

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

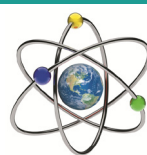
№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 312 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafojeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	
Bo'lajak talabalarining individual yondashuv asosida kasbiy-ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish	138
Arslonova Gulsora Kurbonovna	
Ona tili darslarida til kompetentsiyasini kognitiv-semantik yondashuv asosida shakllantirish	142
Mo'minova Go'zalxon G'ulamjanovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	147
Maxliyo Turotova Erkin qizi	
Talabalarining kreativligini musiqiy-nazariy fanlar vositasida oshirish samaradorligi	153
Urinova Sabina Shuxrat qizi	
Imijning ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida talqini	160
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna	
Inklyuziv kompetensiya tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari	163
Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy-emotsional kompetentsiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	167
Abdurasulova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Muxammas (taxmis) janrining o'zbek she'riyatidagi tarixiy taraqqiyoti va zamonaviy poetik talqinlari	170
Avazova Sitara	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligining asosiy shakllari.....	173
Babayeva Dono Razzakovna, Erkinova Madinabonu Otabek qizi, Xolmatova O'g'li Tojiddin qizi	
Yangi taraqqiyot davrida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	177
Botirova Zohida Doniyor qizi	
Logoritmikada sportga asoslangan o'yinlar	180
Dilfuza Ochilova Zayniddinovna	
Jismoniy tarbiyaning o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri (Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi asosida).....	184
Ibragimov Shuhratbek Iminjonovich	

Bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning zaruriyati	188
Karimova Feruzaxon Zakirovna	
Effective Techniques of Teaching Foreign Language Classes: a Sample of The 4CS Method	191
Khaitmuratova Zarina Sobirdjanovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual imkoniyatlarini tabiat bilan tanishtirish orqali shakllantirish ..	193
Maxmudova Durdona Mirkarimovna	
O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	196
Mutallibjonov Ma'rufjon	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni kun tartibini to'g'ri tashkil etish	200
Muxtorova Mohira Ma'rufjon qizi	
Aksiologik yondashuv asosida altruistik ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida ijtimoiy faoliyatni amalga oshirish	204
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
O'smirlarda agressiv xulq-atvorini psixologik o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari	207
Norqulova Dildora Shavkat qizi	
Raqamlashtirish jarayonida bo'lajak muhandislarni ishlab chiqarish-texnologik faoliyatiga tayyorlashning dasturiy-metodik ta'minoti	211
Nurov O'tkir Xudoyberdiyevich	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etilish	214
O'roqova Zilola Salomovna	
Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida amaliy tayyorgarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati	217
Qaramanov Obid Xudayberdiyevich	
Pedagoglar uchun sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim imkoniyatlari	221
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich	
Talabalarda psixologik moslashuvchanlikda refleksiya mohiyati va kognitiv qobiliyatni rivojlantirish samaradorligi	226
Ravshanova Nargiza Norboyevna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integrallashgan mashg'ulotlarni tashkil etish	230
S. Irisova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida marketing faoliyatini tizimli tashkil etishning nazariy asoslari	233
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Qo'chqorova Munisa Anvar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini xalq ertaklari asosida rivojlantirish	237
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Abduraufova Muxayyo Xabibullo qizi	
Bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik yondashuv	241
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Sanoqulova Gulasal Nurillo qizi	
Sun'iy intellektni tibbiy oliy ta'lim o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qo'llash: innovatsion yondashuvlar va tajribalar	246
Toxirova Farida Olimjonovna	
Talabalarni estetik tarbiyalashda milliy xalq o'yinlaridan foydalanish modeli	251
Usarov Murodjon Mamarasul o'g'li	
Xalqaro kimyo olimpiadalariga o'quvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash tadqiqotlariga asoslangan kreativ topshiriqlar va fanlararo integratsiyadan foydalanish metodikasi	254
Usmanov Baxtiyor Xabibullayevich	
Xoja (Sayyid Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxo'ja) va uning asarlarining o'zbek nasridagi o'zni va ahamiyati	258
Valijonova Mahzunabonu	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida diversifikatsiya: tizimli yondashuv va rivojlanish strategiyalari	261
Xakimova Sevara Shavkat qizi	
STEAM texnologiyasini nodavlat ta'lim tashkilotlarida ommalashtirishning ijobiy tomonlari	264
Xalokova Maksudaxon Ergashevna, Melnikova Zaynura	
Muhammad Sodik Qoshg'ariy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiya nazariyasi	267
Moxira Niyoqulova Nuraliyevna	

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili fanini o'qitish kompetentligini rivojlantirish metodikasi (AQSh tajribasi).....	270
Olimjonova Dilnavoz Maribjon qizi	
Xalqaro baholash dasturlari mohiyati va ahamiyati	274
Vohidova Ibodat Hurmatullayevna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv	277
Xujamiyarov Sa'dullo Choriyevich	
Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	281
Xusanova Dilraboixon Botiraliyevna	
Talabalarning jismoniy tayyorgarligida suzish mashg'ulotlarining ta'siri	285
Zuxriddin Nasibovich Boboshev	
Bo'lajak o'qituvchilarni milliy-ma'naviy qadryatlar asosida tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari	289
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Dadabayev Akramjon Askaraliyevich	
Использование чат-ботов в образовательном процессе	294
Мадаминова Наргизахон Жахонгир кизи	
Формирование гендерной культуры детей старшего дошкольного возраста в контексте государственной стратегии Узбекистана	298
Намазбаева Лола Закировна, Тиллабаева Малика Хабибуллаевна	
STEAM технологии в дошкольном образовании	302
Садикова Дилафруз Хусановна	
Системная модель социально-эмоционального обучения в Узбекистане: интеграция подходов, основанных на школьном образовании и партнерстве семьи и школы	307
Санакулова Нигора	

O'QUVCHILARNING KASBIY MA'NAVIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Mutallibjonov Ma'rufjon

Andijon shahridagi Prezident maktabi tarbiya fani o'qituvchisi,
tayanch doktranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarning kasbiy-ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning psixologik va pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Kasbiy ma'naviyat tushunchasining mohiyati, uni rivojlantirish bosqichlari, shuningdek, o'qituvchining ushbu jarayondagi o'rni va zamonaviy yondashuvlar ilmiy manbalar asosida yoritilgan. Shuningdek, o'zbek ta'lim tizimida mazkur jarayonni takomillashtirish yo'llari ham tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: kasbiy-ma'naviyat, dunyoqarash, psixologik omillar, pedagogik tamoyillar, o'quvchi shaxsi, motivatsiya, tarbiya, ta'lim jarayoni.

Abstract: This article analyzes the psychological and pedagogical foundations of forming students' professional and moral worldview. It discusses the essence of the concept of "professional spirituality," its stages of development, as well as the teacher's role and modern approaches to this process based on scientific sources. The article also examines ways to improve this process within the education system of Uzbekistan.

Key words: professional spirituality, worldview, psychological factors, pedagogical principles, student personality, motivation, education, educational process.

Аннотация: В данной статье анализируются психологические и педагогические основы формирования профессионально-нравственного мировоззрения учащихся. Раскрываются сущность понятия "профессиональная духовность", этапы её развития, а также роль учителя и современные подходы к данному процессу на основе научных источников. Кроме того, рассматриваются пути совершенствования данного процесса в системе образования Узбекистана.

Ключевые слова: профессиональная духовность, мировоззрение, психологические факторы, педагогические принципы, личность ученика, мотивация, воспитание, образовательный процесс.

KIRISH

Hozirgi globallashuv davrida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – yosh avlodni nafaqat bilimli, balki kasbiy-ma'naviy jihatdan yetuk, ijtimoiy mas'uliyatli shaxs sifatida tarbiyalashdir. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida ta'kidlanganidek, ta'limning bosh maqsadi har tomonlama barkamol, ma'naviy yetuk va mustaqil fikrlaydigan shaxsni shakllantirishdan iborat. Shu nuqtai nazardan, o'quvchilarning kasbiy-ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish pedagogik jarayonning eng muhim yo'nalishlaridan biri sanaladi. Chunki kasbiy-ma'naviy dunyoqarash shaxsning o'z kasbiga bo'lgan e'tiqodi, halolligi, kasbiy burchni his qilishi hamda mehnatga munosabatini belgilovchi asosiy omildir.

Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri ham aynan yosh avlodning kasbiy-ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishdan iboratdir. Bu jarayon nafaqat bilim va ko'nikmalarni egallash, balki o'quvchilarda kasbga bo'lgan hurmat, mas'uliyat va fidoyilikni rivojlantirish bilan chambarchas bog'liqdir.

Prezident Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Yoshlarimizning qalbi va ongida vatanparvarlik, halollik, mehnatsevarlik, kasbga sadoqat kabi fazilatlarini shakllantirmasdan turib, jamiyatimiz taraqqiyotini ta'minlab bo'lmaydi". Demak, kasbiy-ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish pedagogik jarayonning ajralmas qismi bo'lib, u o'quvchilarni kelajakda o'z kasbiga mehr bilan yondashuvchi, insoniy qadriyatlarga sodiq shaxs sifatida tarbiyalashni taqozo etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kasbiy-ma'naviy dunyoqarash tushunchasi pedagogik va falsafiy adabiyotlarda shaxsning tanlagan kasbiga, mehnat jarayoniga hamda ijtimoiy vazifalariga nisbatan ongli, axloqiy va qadriyatlarga asoslangan munosabati sifatida talqin etiladi. Ushbu tushuncha shaxsning ichki e'tiqodi, vijdoni, kasbiy burchni his qilishi, halolligi va mas'uliyat hissi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, pedagogik nuqtai nazardan o'quvchining kasbiy faoliyatning ijtimoiy ahamiyatini anglash va kasbni inson manfaatlariga xizmat qildirishga yo'naltirish orqali namoyon bo'ladi.

O'zbekistonlik pedagog D.Sh. Turdiyeva (2021) ta'kidlaganidek ^[1-18], "bo'lajak pedagogning kasbiy ma'naviyati – bu uning kasbiy faoliyatida axloqiy qadriyatlarga sodiqligi va o'zini jamiyat oldidagi mas'ul shaxs sifatida anglash jarayonidir". Kasbiy-ma'naviy dunyoqarash shaxsning kasbga, mehnatga, axloqiy qadriyatlarga va ijtimoiy mas'uliyatga nisbatan barqaror munosabatini ifodalovchi integrativ sifatdir.

Olimlar fikriga ko'ra, D.Sh. Turdiyeva ^[2-36] o'z tadqiqotida kasbiy ma'naviyatni "pedagogik faoliyatda axloqiy qadriyatlar asosida shaxsning kasbga bo'lgan mas'uliyatini anglash jarayoni" sifatida ta'riflaydi.

B.N. Komilova ^[3-45] esa kasbiy-ma'naviy dunyoqarashni "ma'naviy-axloqiy qadriyatlar tizimi bilan uyg'unlashgan kasbiy tafakkur" deb belgilaydi. Ushbu yondashuvlar kasbiy ma'naviyat shaxsning ichki dunyosini boyituvchi hamda uni mehnat faoliyatida yetuk inson sifatida namoyon etuvchi muhim omil ekanini ko'rsatadi.

Sharq mutafakkirlarining asarlarida ham kasbiy va ma'naviy kamolot masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Abu Nasr Forobiy fikricha, "inson kamoloti aql, ma'rifat va axloqiy poklik bilan belgilanadi". Bu g'oya o'quvchilarning kasbiy-ma'naviy dunyoqarashi faqat texnik bilimlar bilangina emas, balki axloqiy va ma'naviy kamolot bilan uyg'unlashgandagina mukammal shakllanishini anglatadi ^[4-60].

Abu Ali ibn Sino esa: "Ilm egasi nafaqat bilimi, balki odobi bilan ham boshqalarga ibrat bo'lishi kerak", deb ta'kidlaydi. Ushbu fikr kasbiy ma'naviyatning asosiy tamoyillaridan biri – kasbda axloqiy namuna bo'lish zarurligini ko'rsatadi ^[5-30].

Alisher Navoiy "Mahbub ul-qulub" asarida: "Ilm kasb etgan kishi, agar axloqdan bebahra bo'lsa, u ilm emas, balo keltirar", deya ogohlantiradi. Bu o'git bugungi ta'lim jarayoni uchun ham nihoyatda dolzarb bo'lib, kasbiy bilim axloq bilan uyg'unlashmaganda jamiyat taraqqiyotiga salbiy ta'sir ko'rsatishini anglatadi. Mehnatga munosabat axloqiy kategoriya sifatida inson baxti bilan bevosita bog'liqdir.

Tadqiqotlarda qayd etilishicha, axloq mukammalligi baxtga erishishning muhim stimulyatori hisoblanadi ^[7-11]. Shu jihatdan qaraganda, insonning mehnatga munosabati uning axloqiy darajasini belgilaydi. Axloqiy yuksak inson mehnatsevar bo'ladi, mehnatsevarlik esa baxtga eltuvchi asosiy omil sanaladi. Demak, mehnat → axloq → baxt zanjiri inson kamoloti va muvaffaqiyatining muhim manbai hisoblanadi ^[8-41].

Sabr, ilm va mehnat qat'iy irodaning asosiy tayanchlari bo'lib, aynan ushbu sifatlar uyg'unligi insonni hayotda muvaffaqiyatga yetaklaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kasbiy ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish shaxs psixologiyasiga tayangan holda amalga oshiriladi. Psixologik omillar quyidagicha namoyon bo'ladi.

1. **Motivatsion omillar** – o'quvchining kasbga bo'lgan ichki qiziqishini kuchaytirish hamda ijobiy hissiy munosabatini shakllantirish.
2. **Kognitiv omillar** – o'quvchilarning kasbga oid bilimlari, axloqiy me'yorlar haqidagi tushunchalarining kengayishi.
3. **Affektiv omillar** – his-tuyg'u va e'tiqod uyg'unligi asosida o'quvchining kasbga nisbatan emotsional bog'lanish hosil qilishi.
4. **Irodaviy omillar** – o'quvchining o'zini boshqarish, intizomlilik, qat'iyatlilik va mas'uliyatlilik kabi fazilatlarining mustahkamlanishi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kasbiy ma'naviy dunyoqarashni shakllantirishda pedagogik jarayonning o'ziga xos qonuniyatlari va tamoyillari mavjud bo'lib, ular shaxsga yo'naltirilganlik, integratsion yondashuv, amaliy yo'nalganlik, namuna orqali ta'sir ko'rsatish hamda refleksiyani o'z ichiga oladi. Ushbu tamoyillar ta'lim jarayonini shunchaki bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, balki shaxsning ma'naviy shakllanishiga yo'naltirilgan faol tizimga aylantiradi. Kasbiy ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish bilim bosqichi, anglash bosqichi, amaliy bosqich va barqarorlashuv bosqichlarida amalga oshiriladi. Mazkur bosqichlar o'quvchining kasbiy o'sishida uzviy bog'liq bo'lib, natijada ma'naviy mas'uliyatli, vijdonli va burchni his qiluvchi shaxs shakllanadi.

O'zbekiston ta'lim tizimida kasbiy ma'naviy tarbiyani kuchaytirish borasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, barcha ta'lim muassasalarida har dushanba kuni o'tkaziladigan "Kelajak soatlari" mashg'ulotlari orqali axloqiy qadriyatlarni singdirish, "Ustoz-shogird" an'anasini tiklash, o'quvchilar uchun psixologik treninglar va amaliy mashg'ulotlar tashkil etish, shuningdek, "shaxsga yo'naltirilgan ta'lim" konsepsiyasini joriy etish orqali mazkur yo'nalish izchil rivojlantirilmoqda.

1-jadval: Kasbiy ma'naviy dunyoqarashning tarkibiy qismlari va ularning mazmuni

Tarkibiy qism	Mazmuni	Shakllantirish vositalari
Axloqiy qadriyatlar	O'quvchilarda halollik, adolat, javobgarlik, insonparvarlik kabi fazilatlarini singdirish	Axloqiy suhbatlar, rolli o'yinlar, axloqiy vaziyatlar tahlili
Kasbiy motivatsiya	Kasb tanlashda ongli qaror qabul qilish, kasbga ijobiy munosabatni shakllantirish	Kasbga yo'naltiruvchi mashg'ulotlar, amaliy uchrashuvlar
Ma'naviy ong	Kasbiy faoliyatning jamiyatga foydasi, mas'uliyati haqida tushunchaga ega bo'lish	Tarixiy shaxslar faoliyatini o'rganish, mustaqil tahlil ishlari
Ijtimoiy faollik	Jamoa bilan ishlash, ijtimoiy mas'uliyatni his qilish	Loyihaviy ishlarda ishtirok, ijtimoiy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash

2-jadval: Kasbiy ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish bosqichlari

Bosqich	Maqsad	Pedagogik faoliyat shakllari
Tayyorlov bosqichi	O'quvchilarda ma'naviy qadriyatlarga nisbatan qiziqish uyg'otish	Psixologik diagnostika, suhbat, motivatsion mashg'ulot
Faoliyat bosqichi	Kasbiy qadriyatlarni amaliy faoliyat orqali anglash	Amaliy topshiriqlar, ijodiy loyiha, ijtimoiy foydali mehnat
Mustahkamlash bosqichi	O'quvchilarning kasbiy-ma'naviy pozitsiyasini shakllantirish	Tahlil, refleksiya, o'z faoliyatini baholash, mustaqil tadqiqot

O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish – bu shunchaki tarbiyaviy vazifa emas, balki butun pedagogik tizimning maqsadli yo'nalishidir. Ushbu jarayon shaxsning kasbiy o'zini anglashini chuqurlashtiradi, mehnatga vijdonan munosabatni qaror toptiradi va o'quvchini halol, mas'uliyatli, ma'naviy barkamol inson sifatida tarbiyalaydi. Shuning uchun pedagog o'z faoliyatida nafaqat bilim beruvchi, balki ma'naviy yo'l ko'rsatuvchi sifatida ham harakat qilishi lozim.

Zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri – bu o'quvchilarda kasbiy ma'naviy dunyoqarashni shakllantirishdir. Chunki ma'naviyat – insonning ichki olami, uning vijdoni, e'tiqodi va kasbga bo'lgan munosabatining eng yuksak ko'rinishidir. Har qanday kasb egasi faqat o'z sohasida bilimli bo'lishi bilan emas, balki axloqiy va ma'naviy jihatdan yetuk bo'lishi bilan ham jamiyatda qadrlanadi. Shu bois, ta'lim jarayonida o'quvchilarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish masalasi o'qituvchining metodik, psixologik va pedagogik yondashuvlariga bevosita bog'liqdir.

Pedagogik nuqtayi nazaridan qaraganda, kasbiy ma'naviy dunyoqarashning shakllanishi o'quvchilarning ijtimoiy tajriba orttirish jarayonida, ularning bilim olish, mehnat qilish, muloqotga kirishish va ijtimoiy qadriyatlarni o'zlashtirish jarayonlari bilan uzviy bog'liq holda yuzaga chiqadi.

Forobiy, Ibn Sino, Navoiy, Avloniy kabi allomalarning asarlarida insonning axloqiy yetukligi, halollik, poklik, mehnatsevarlik, ilmga intilish va vijdonlilik kabi fazilatlar kasbiy shakllanishning tayanch omillari sifatida ko'rsatilgan. Ularning fikricha, bilim faqat ma'naviy tozalik bilan uyg'unlashgandagina insonni haqiqiy kamolotga olib boradi.

XULOSA

Bugungi kunda kasbiy ma'naviyatni shakllantirish jarayonida milliy qadriyatlar bilan bir qatorda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar hamda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Har bir o'quvchida kasbiy e'tiqod, maqsadga yo'naltirilganlik, mas'uliyat, halollik va fidoyilikni tarbiyalash o'qituvchining kasbiy kompetensiyasiga bevosita bog'liqdir. O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashi faqat nazariy bilimlar bilan emas, balki amaliy tajribalar, ijtimoiy loyihalar, kasbga oid treninglar va jamoaviy faoliyatlar orqali mustahkamlanadi. Bu jarayonda o'quvchining shaxsiy qiziqishi, ichki motivatsiyasi va hayotiy pozitsiyasi muhim o'rin egallaydi.

Shuningdek, Prezidentimiz Sh. M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, bugungi ta'limning bosh maqsadi – yoshlarni o'z kasbini sevuvchi, Vatanga sadoqatli, ma'naviy jihatdan yetuk insonlar qilib tarbiyalashdir. Bu fikr kasbiy ma'naviy dunyoqarash nafaqat shaxsning kasbiy yo'nalishdagi tayyorgarligi, balki uning ijtimoiy mas'uliyati va fuqarolik pozitsiyasining ham muhim tarkibiy qismi ekanligini anglatadi.

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish – bu uzluksiz, tizimli va kompleks jarayondir. U o'quvchining intellektual, axloqiy, psixologik va ruhiy rivojlanishiga bir butun yondashuvni talab qiladi. Bu yo'lda pedagoglarning kasbiy mahorati, ta'lim muassasalarining tarbiyaviy muhiti hamda jamiyatning ma'naviy qadriyatlarga bo'lgan e'tibori hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shunday ekan, yosh avlodda kasbiy ma'naviyatni shakllantirish millatning intellektual va ma'naviy qudratini mustahkamlovchi eng muhim omillardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Turdiyeva, D. Sh. (2021). Bo'lajak pedagoglarda kasbiy ma'naviyatni rivojlantirish texnologiyalari. Toshkent: TDPU.
2. Komilova, B. N. (2020). Pedagogik ma'naviyatning nazariy asoslari. Toshkent: TDPU nashriyoti.
3. Karimov, I. A. (2008). Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat.
4. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. Nodir va dono fikrlar. Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2004. – 160 b.
5. Ibn Sino. Donishnoma. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil. – 120 b.
6. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. Toshkent: Sano-standart, 2018. – 192 b.
7. Tarbiya. 11-sinf uchun darslik / D. Kenjayev, N. Ismatova va boshqalar. Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. – 128 b.
8. Kovi, S. R. Muvaffaqiyatli insonlarning 7 ko'nikmasi.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.